

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Pawła II
w Radzynie Podlaskim**

**Wpływ stanu i struktury wiekowej ludności na stan
oświaty w województwie lubelskim
w latach 2005 – 2015**

Marcelina Hreńczuk, Natalia Paszkowska, Anita Sidelnik

Opiekun naukowy: mgr Ewa Mackiewicz

Spis treści:

- 1. Cel pracy**
- 2. Metody zbierania i opracowania danych**
- 3. Charakterystyka wybranych cech demograficznych woj. lubelskiego**
 - 3.1. Przyrost naturalny
 - 3.2. Struktura wiekowa
 - 3.3. Średnia długość trwania życia
 - 3.4. Struktura płci
 - 3.5. Saldo migracji
- 4. Stan szkolnictwa**
 - 4.1. Wychowanie przedszkolne
 - 4.2. Szkoły podstawowe
 - 4.3. Gimnazja
 - 4.4. Szkoły ponadgimnazjalne
 - 4.5. Szkoły policealne i pomaturalne
 - 4.6. Szkolnictwo wyższe
- 5. Podsumowanie**
- 6. Literatura**

1. Cel pracy

Celem naszej pracy było wykazanie wpływu sytuacji demograficznej i jej zmian na liczebność poszczególnych typów szkół oraz liczby uczniów i studentów. Jako że na niższych etapach edukacyjnych stan oświaty w dużej mierze zależy od przemian demograficznych, w pracy tej starałyśmy się wykazać właśnie zależności związane z ruchem naturalnym w województwie lubelskim. Natomiast na stan szkolnictwa wyższego, wpływ ma wiele innych czynników występujących także w innych województwach kraju. Przecież studentami uczelni wyższych w naszym województwie są mieszkańcy innych regionów Polski oraz cudzoziemcy.

2. Metody zbierania i opracowania danych

Zdecydowana większość danych, które wykorzystaliśmy w naszej pracy pochodzi z zasobów Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a także Urzędu Statystycznego w Lublinie. Dokonując analizy wybranych cech demograficznych, skupiliśmy się głównie na tych dotyczących stanu i struktury wiekowej społeczeństwa województwa lubelskiego, na przestrzeni ostatnich 10 lat. Pamiętajmy jednak, że na stan systemu edukacji wpływ mają również inne czynniki, np. polityka rodzinna państwa, polityka rynku pracy, czy też przemiany systemowe.

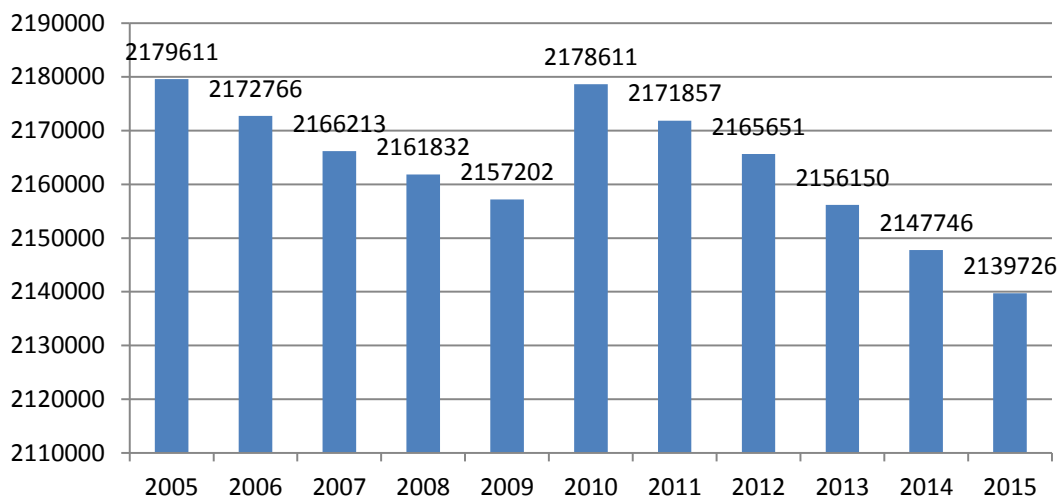
3. Charakterystyka wybranych cech demograficznych województwa lubelskiego

Pod względem liczby ludności, woj. lubelskie zajmuje 8 miejsce w kraju. W 2016 roku wynosiła ona 2 135 715 osób. Mieszkańcy województwa są rozmieszczeni nierównomiernie. Średnia gęstość zaludnienia to zaledwie 85 osób/km², a więc dużo poniżej średniej krajowej, która obecnie wynosi 123 os/km². Ponadto jest ona bardzo zróżnicowana: od ponad 2000 os/km² w największych miastach (Lublin, Zamość), do zaledwie 31 os/km² w powiecie włodawskim.

W województwie lubelskim mamy 43 miasta, które zamieszkuje 46,2% ludności. Tak niski wskaźnik urbanizacji i niewielka liczba dużych miast (Lublin 340,7 tys. osób, Zamość – 64,7 tys. osób, Chełm 63,9 tys. osób, Biała Podlaska 57,3 tys. osób) ma wpływ w szczególności na liczbę placówek przedszkolnych i uczelni wyższych.

Na koniec badanego okresu liczba ludności wynosiła 2 139 726 osób. W stosunku do liczby ludności z początku badanego okresu zmniejszyła się aż o 18,3 %, czyli o 39 885 osób. Tendencja spadkowa utrzymywała się właściwie przez cały ten okres. Jedynie w 2010 r. wystąpił wzrost liczby ludności, jednak nie ma on wpływu na kwestie związane ze szkolnictwem w danym okresie, gdyż roczniki te osiągnęły wiek szkolny dopiero w 2016 roku.

Wyk. 1. Zmiany liczby ludności w woj. lubelskim w latach 2005 – 2015

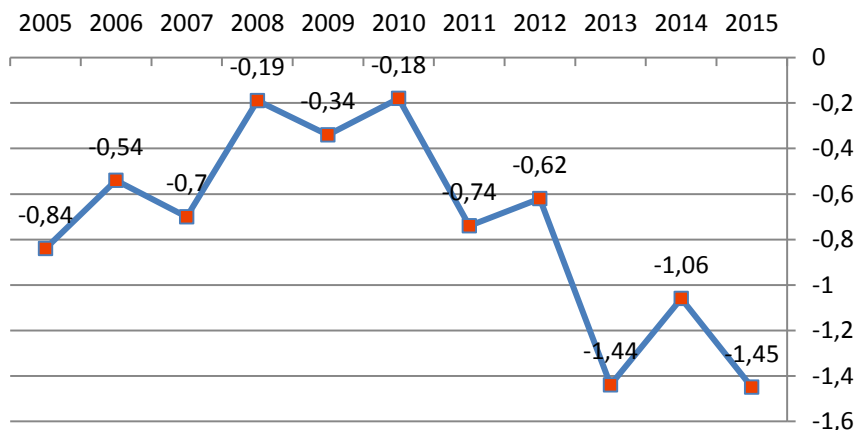

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

3.1. Przyrost naturalny

Na zmiany liczby ludności wpływ mają przyrost naturalny oraz saldo migracji. Wskaźnik przyrostu naturalnego w badanym okresie przyjmował wartości ujemne. Zawierał się on w przedziale od -0,18‰ w 2010 roku do -1,45‰ w roku 2015. Oznacza to, że w ciągu tego okresu w województwie lubelskim zanotowano więcej zgonów niż urodzeń. Największe wartości, wskaźnik ten przyjmował w latach 2008 -2010 i zawierał się w przedziale -0,18 ‰ do -0,34‰. Od 2011 r. występował stały spadek wskaźnika przyrostu naturalnego, z niewielkimi wahaniami, osiągając najniższą wartość w całym 11-cioleciu, tj. -1,45‰. Przyczyną tych zmian mógł być większy spadek liczby urodzeń w miastach, zmniejszenie natężenia migracji ze wsi do miast oraz zmiana kierunku migracji związana z procesem dezurbanizacji, obserwowanym w ostatnich latach w Polsce. Cały czas malejąca tendencja wskaźnika przyrostu naturalnego, doprowadziła do zmniejszania się liczby ludności w regionie, a także widocznego procesu starzenia się społeczeństwa.

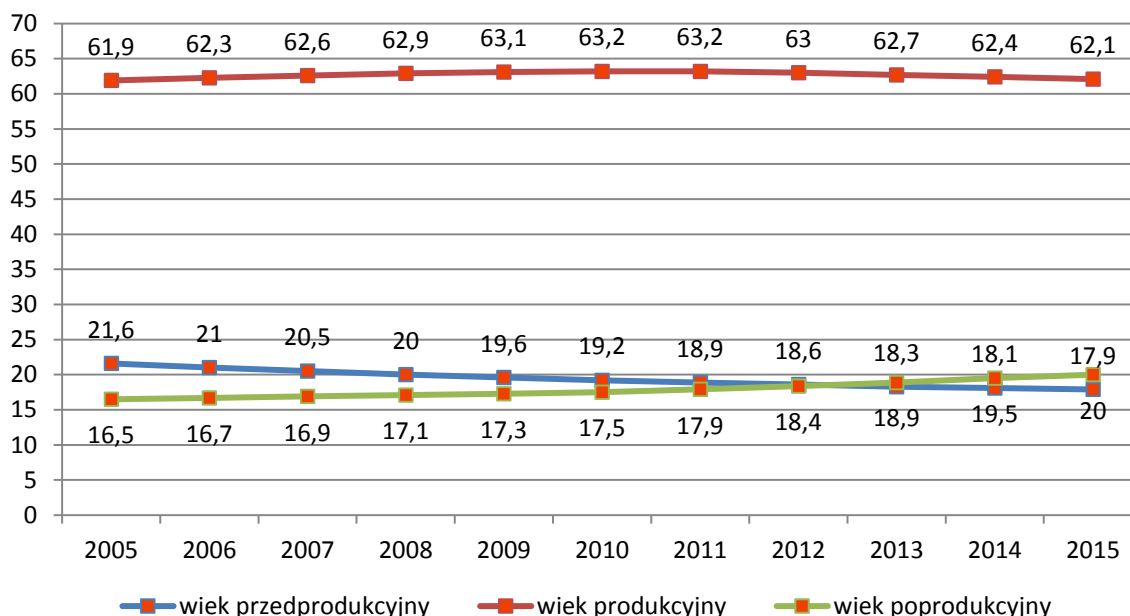
Wyk. 2. Zmiany wskaźnika przyrostu naturalnego (w ‰) w woj. lubelskim w latach 2005 -2015

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

3.2. Struktura wiekowa

Wyk. 3. Zmiany udziału trzech głównych grup wiekowych społeczeństwa (%) woj. lubelskiego w latach 2005-2015

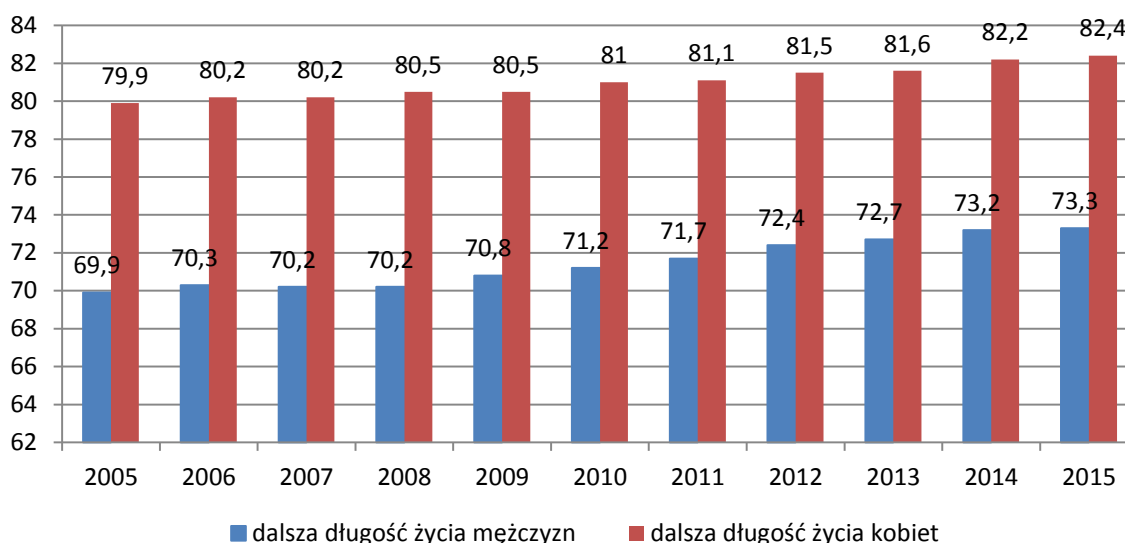
Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W wyniku przemian społeczeństwa lubelskiego, w badanym okresie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zmalał o 1,6%., jednocześnie wystąpił wzrost najstarszej grupy wiekowej, powyżej 65 lat o 1,4%. Od 2012 roku liczba ludności najstarszej była większa od liczby dzieci i młodzieży. Zmiany w strukturze wiekowej społeczeństwa były wynikiem m.in. zmniejszającej się liczby urodzeń, ale także zwiększającą się średnią długością trwania życia. Różnice w strukturze wieku są uwarunkowane zarówno płcią jak i miejscem zamieszkania. Mianowicie wzrósł udział kobiet w najstarszej grupie wiekowej, a zmniejszył udział chłopców w najmłodszej grupie. Natomiast na obszarach wiejskich odnotowano wyższy udział zarówno dzieci jak i osób starszych.

3.3. Średnia długość trwania życia

Właściwie z każdym rokiem, średnia długość życia mieszkańców woj. lubelskiego była coraz większa i to zarówno u kobiet jak i u mężczyzn. W ciągu zaledwie 10 lat, przeciętna długość życia kobiety wzrosła o 2,5 roku, natomiast mężczyzn o 3,4 lat. Pod koniec badanego okresu wynosiła ona odpowiednio dla kobiet 82,4 lat i 73,3 lat dla mężczyzn. Jest to ogólna tendencja, charakterystyczna dla krajów wysoko rozwiniętych i rozwijających się.

Wyk. 4. Zmiany średniej długości trwania życia społeczeństwa woj. lubelskiego w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

3.4. Struktura płci

Najlepszym wskaźnikiem opisującym strukturę płci jest współczynnik feminizacji, czyli liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn. Od wielu lat wskaźnik ten wynosi 106 i utrzymuje się na stałym poziomie. Zdecydowanie bardziej wskaźnik feminizacji różnicuje się w poszczególnych grupach wiekowych. Mianowicie wzrasta udział kobiet w najstarszej grupie wiekowej, ale także w najmłodszej zaznacza się coraz mniejsza przewaga chłopców. Taki obraz struktury płci wskazuje na starzenie się społeczeństwa, a jego przyczyną jest m.in. ujemny od wielu lat przyrost naturalny.

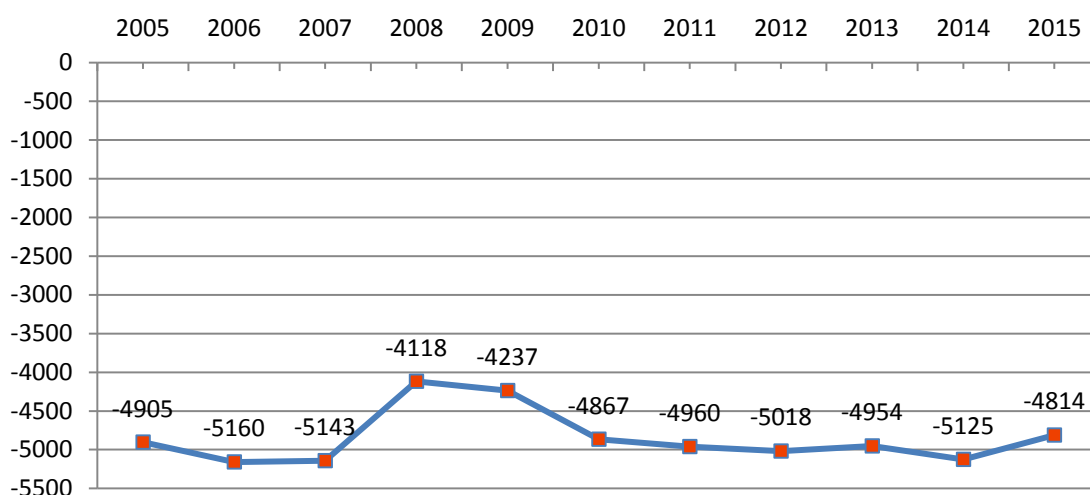
Tab. 1. Wskaźnik feminizacji dla województwa lubelskiego w latach 2005-2015 na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Wskaźnik feminizacji	106	106	106	106	107	106	106	106	106	106	106

3.5. Saldo migracji

Na przestrzeni badanego okresu czasu, każdego roku, woj. lubelskie traciło co najmniej 4,1 tys. osób. W 2006 r. wystąpiła największa utrata ludności, osiągając wartość - 5160 osób. Od 2008 r. liczba wyjeżdżających osób była mniejsza, lecz ciągle na wysokim poziomie. W tym czasie liczba ludności województwa zmniejszyła się o 58319 osób, tj. aż 2,7%. Zgodnie z panującymi trendami w kraju, migracji podlega głównie ludność w wieku produkcyjnym, ale także ludność podejmująca edukację na uczelniach wyższych. Jako że w województwie jest właściwie jeden główny ośrodek uniwersytecki, z pewnością w grupie migrujących znalazła się duża grupa przyszłych studentów.

Wyk.5. Saldo migracji woj. lubelskiego w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

4. Stan szkolnictwa

Stan szkolnictwa w całym kraju, związany jest z reformą polskiego systemu edukacji rozpoczętą w roku 1999. Do roku 2005 likwidowanie szkół było związane nie tylko z niżem demograficznym, ale przede wszystkim z dostosowaniem sieci szkolnej do założeń reformy. W ramach zmian strukturalnych systemu oświaty, ośmioklasową szkołę podstawową przekształcono w szkołę sześcioklasową i wprowadzono trzyletnie gimnazja. W roku 2004 rozpoczął się proces wygaszania szkolnictwa ponadpodstawowego i budowania sieci szkół ponadgimnazjalnych.

4.1. Wychowanie przedszkolne

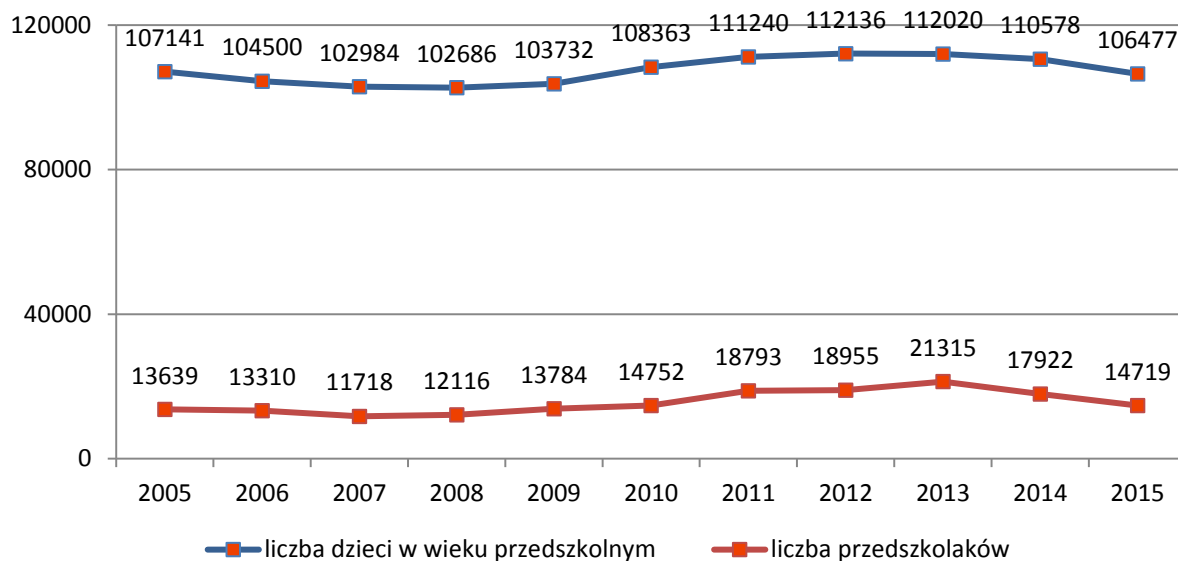
W województwie lubelskim dostępność do przedszkoli stała na jednym z najniższych notowanych w skali kraju poziomów. W roku 2005 liczba przedszkoli na terenie województwa wyniosła 335, natomiast liczba dzieci w wieku przedszkolnym przekroczyła 107 tys. Wskaźnik liczby przedszkoli przypadających na tysiąc dzieci wyniósł wobec tego 3,12.

Tab.2. Liczba przedszkoli ogółem oraz liczba dzieci (od 2 do 6 roku życia) w woj. lubelskim w latach 2005-2015 na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Przedszkola	335	345	353	364	388	414	449	480	515	527	540
Dzieci w wieku przedszkolnym	107141	104500	102984	102686	103732	108363	111240	112136	112020	110578	106477

Od 2009 roku liczba dzieci w wieku przedszkolnym rosła, najwyższe wartości (112,136 tys. dzieci w roku 2012) przypadły na okres wzrastającego przyrostu naturalnego. Od tego roku liczba dzieci znowu zmalała, tj. od 2012 do 2015 zmniejszyła się o 5659 dzieci. Ten spadek również wiąże się z wartością przyrostu naturalnego, którego wskaźnik osiągnął najmniejsze wartości w badanym okresie. Do 2015 roku liczba placówek przedszkolnych wzrosła do 540, czyli aż o 61,2% Przy wzrastającej liczbie przedszkoli i zmniejszającej się liczbie dzieci, wskaźnik liczby przedszkoli przypadających na tysiąc dzieci wzrósł do 5,07.

Wyk.6. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (od 2 do 6 lat) oraz liczba dzieci uczęszczających do przedszkola w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Dla podanego okresu, wzrostowi liczby przedszkoli ostatecznie towarzyszył wzrost liczby dzieci uczęszczających do tych placówek. Największa liczba przedszkolaków tj. 21315 dzieci miała miejsce w 2013 roku. Był to wzrost o 56,3% w stosunku do 2005 roku. Od tego czasu liczba przedszkolaków znowu zmalała i to dość znacząco, bo o 6596 dzieci, tj. prawie 31%. Oprócz zmniejszającego się przyrostu naturalnego wpływ na to miała prawdopodobnie zmiana systemu, w wyniku której już wtedy 6-ciolatki mogły uczęszczać do szkoły podstawowej. Pomimo wzrastającej, w ostatecznym rozrachunku, liczby przedszkolaków, województwo odznacza się niskim udziałem dzieci uczęszczających do przedszkola w ogóle dzieci. Jest to wartość nieprzekraczająca 15%. Niekorzystna sytuacja w województwie lubelskim spowodowana jest między innymi faktem, iż na terenach wiejskich brakuje pełnych przedszkoli, a istnieją tylko tzw. oddziały zerowe dla sześciolatków, dodatkowo na tych obszarach dzieci często pozostają w domach pod opieką rodzica lub dziadków.

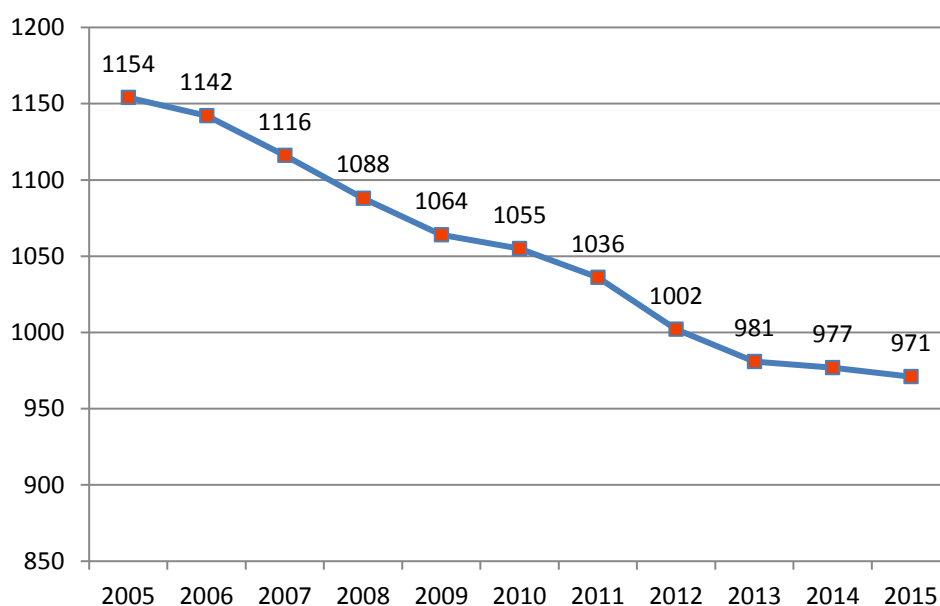
4.2. Szkoły podstawowe

W latach 2005 – 2015 w województwie lubelskim wystąpił spadek liczby szkół podstawowych ze 1154 do 971, czyli o 183 jednostki, tj. ponad 15%. Jednocześnie, przez większość analizowanego okresu, zmniejszała się także liczba uczniów. Ujemny przyrost naturalny, utrzymujący się przez wiele lat, jest główną przyczyną coraz mniejszej liczby uczniów w badanym okresie. To oczywiście skutkuje zmniejszającą się liczbą uczniów na kolejnych etapach edukacji.

Tabela.3. Liczba szkół podstawowych ogółem oraz liczba uczniów w woj. lubelskim w latach 2005 – 2015 na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba szkół	1154	1142	1116	1088	1064	1055	1036	1002	981	977	971
Liczba uczniów	156115	148733	141580	136652	131540	127790	125406	123063	121093	128027	135232

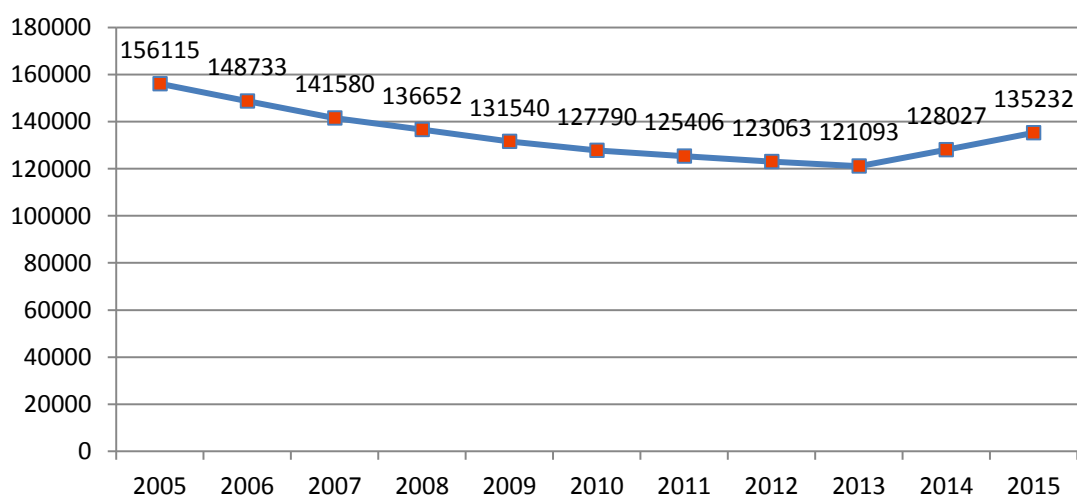
Wyk. 7. Zmiany liczby szkół podstawowych w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Do 2013 roku liczba dzieci w szkołach podstawowych zmniejszyła się w sumie o 35022 osób, niewiele ponad 22%. Natomiast w ostatnich 2 latach badanego okresu liczba uczniów zwiększyła się o 14139. Ten wzrost liczby uczniów nie był spowodowany wyłącznie wzrastającym przyrostem naturalnym, ale także zmianami w szkolnictwie, w wyniku których stopniowo wprowadzano obowiązek szkolny dla 6-latków. Wg. Ministerstwa Edukacji już we wrześniu 2014 roku 48,9% sześciolatków uczęszczało do szkoły podstawowej w całym kraju.

Wyk. 8. Zmiany liczby uczniów w szkołach podstawowych w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

4.3. Gimnazja

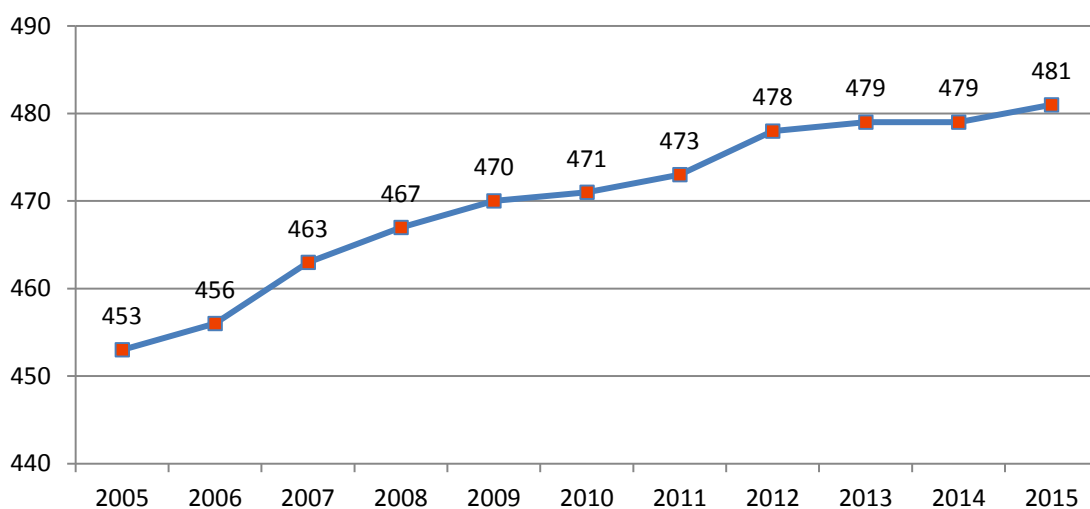
Kolejnym elementem szkolnictwa w Polsce są gimnazja, które funkcjonują od 1999 roku. Na przestrzeni badanego okresu wystąpił stały wzrost liczby gimnazjów z 453 do 481

jednostek, czyli prawie o 6,2%. Właściwie ich liczba wzrastała od momentu ich powstania. Jednocześnie zmniejszyła się liczba gimnazjalistów o 35697 osób, tj. o 36,6%.

Tab.4. Liczba gimnazjów w woj. lubelskim w latach 2005-2015 na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

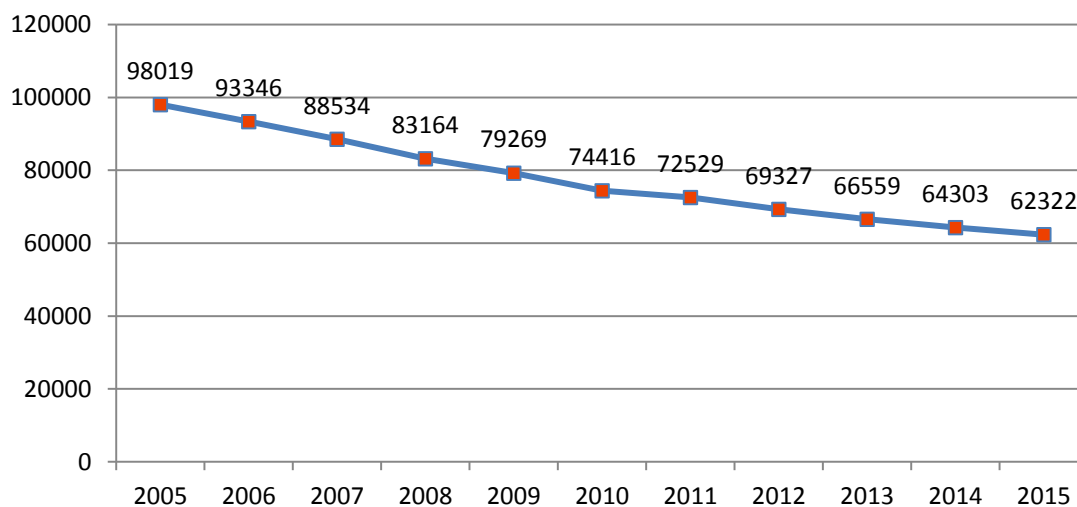
Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	453	456	463	467	470	471	473	478	479	479	481
dla młodzieży	419	420	427	429	430	431	430	433	433	435	437
specjalne	32	34	34	35	36	36	38	38	39	39	39
dla dorosłych	2	2	2	3	4	4	5	7	7	5	5

Wyk. 9. Zmiany liczby gimnazjów ogółem w woj. lubelskim w latach 2005-2015

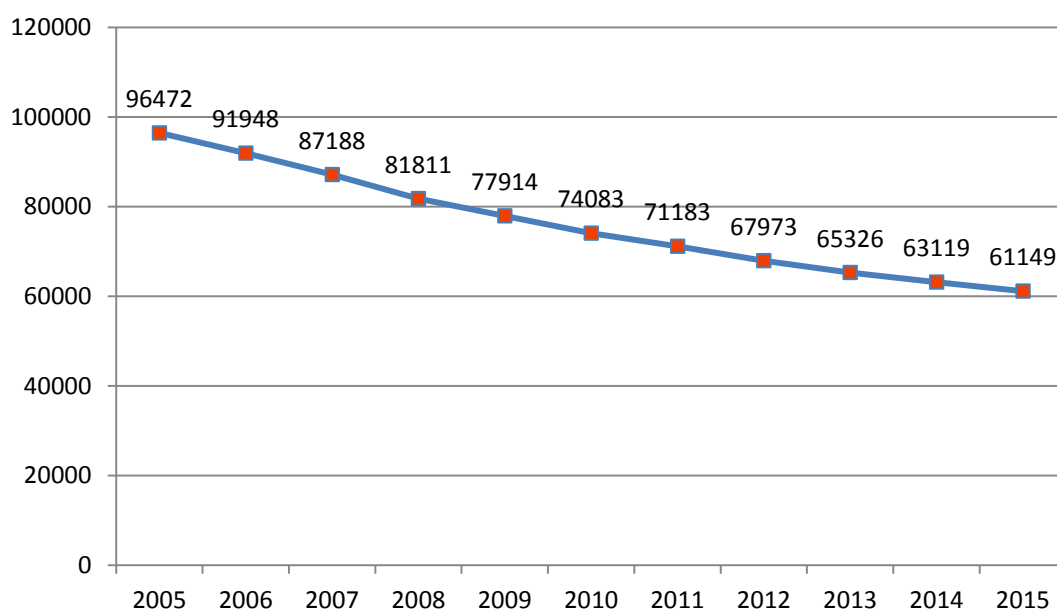
Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Wyk. 10. Zmiany liczby uczniów gimnazjów ogółem w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

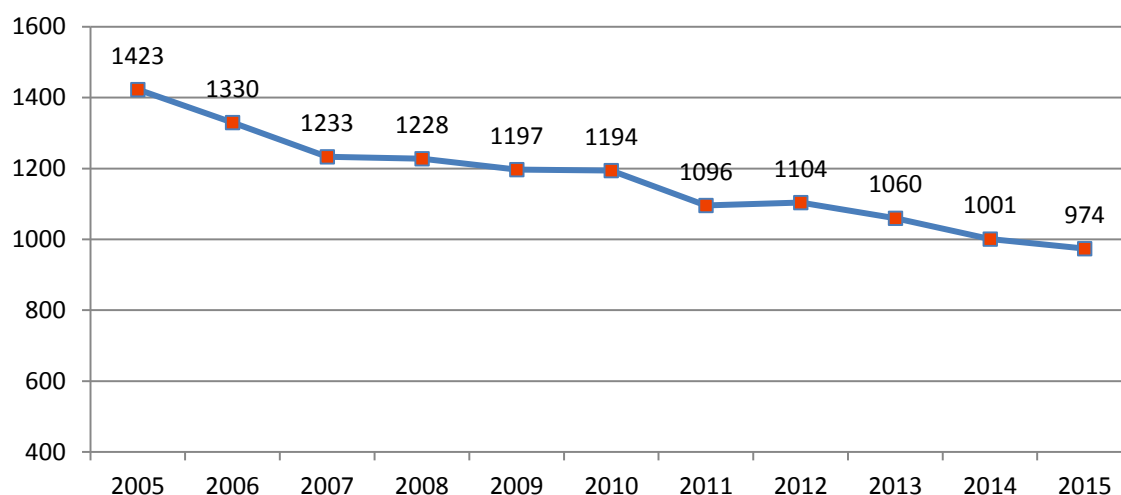
Wyk. 11. Zmiany liczby uczniów gimnazjów dla młodzieży w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W woj. lubelskim występowały też gimnazja dla młodzieży specjalnej. W przeciągu badanego okresu ich liczba wzrosła o 7 placówek, z 32 szkół w 2005 roku do 39 w 2015r. Jednocześnie zaznaczyła się ogólna tendencja zmian liczby uczniów. Był to duży spadek liczby gimnazjalistów z 1423 do 974 w 2015 roku, czyli o ponad 31%.

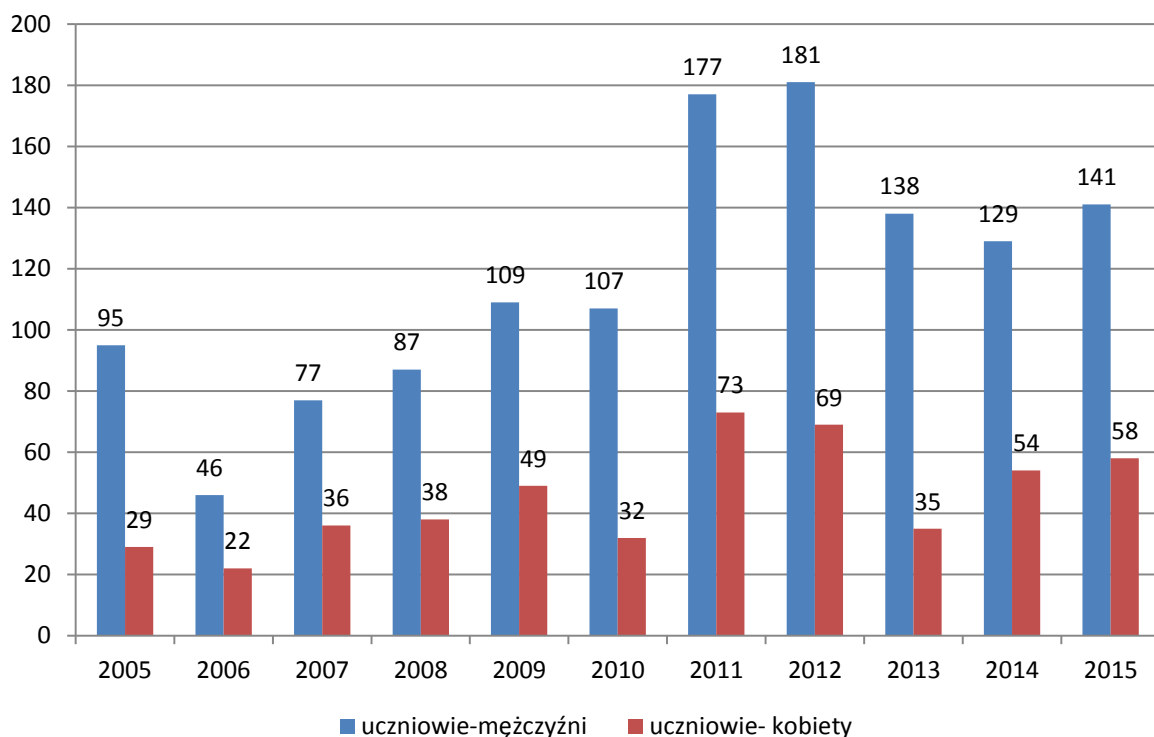
Wyk. 12. Zmiany liczby uczniów gimnazjów specjalnych w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W 2005 roku, w naszym województwie funkcjonowały także 2 gimnazja dla dorosłych, w których naukę pobierały 124 osoby. W przeciągu badanego okresu, liczba placówek wzrosła do 5 z jednoczesnym wzrostem dorosłych gimnazjalistów do 199 osób.

Wyk. 13. Zmiany liczby uczniów w gimnazjach dla dorosłych wg płci w woj. lubelskim w latach 2005-2015

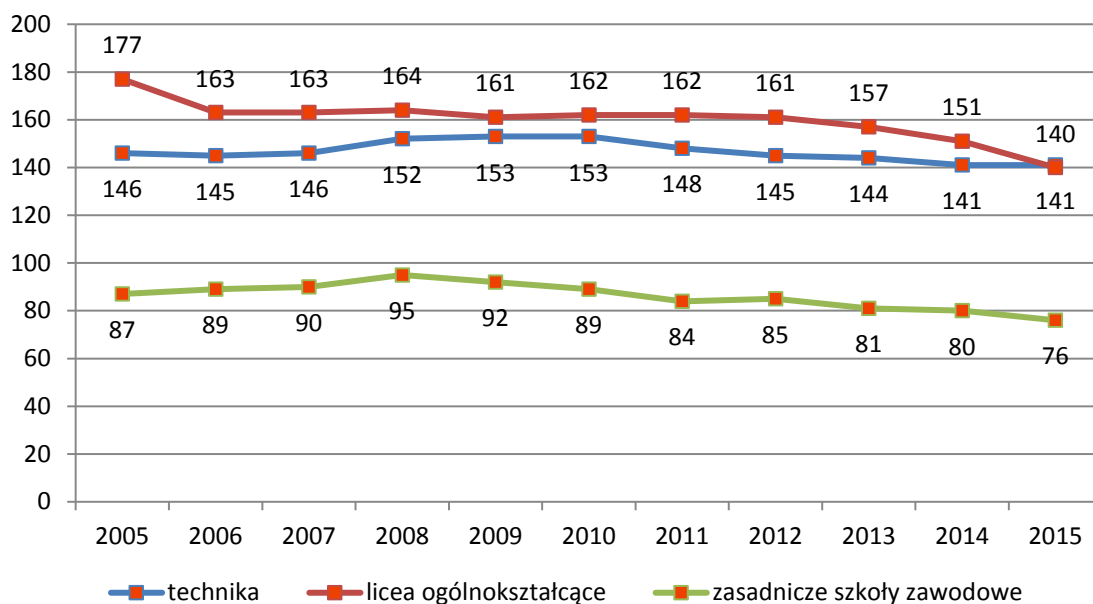
Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Dość ciekawie przedstawia się struktura płci dorosłych gimnazjalistów, w której to zdecydowanie przeważali mężczyźni. Ta przewaga w pewnych okresach była nawet 2,5 razy większa. Prawdopodobnie jest to związane z koniecznością uzyskania wykształcenia podstawowego i ewentualnego dalszego kształcenia wymaganego w pracy zawodowej.

4.4. Szkoły ponadgimnazjalne

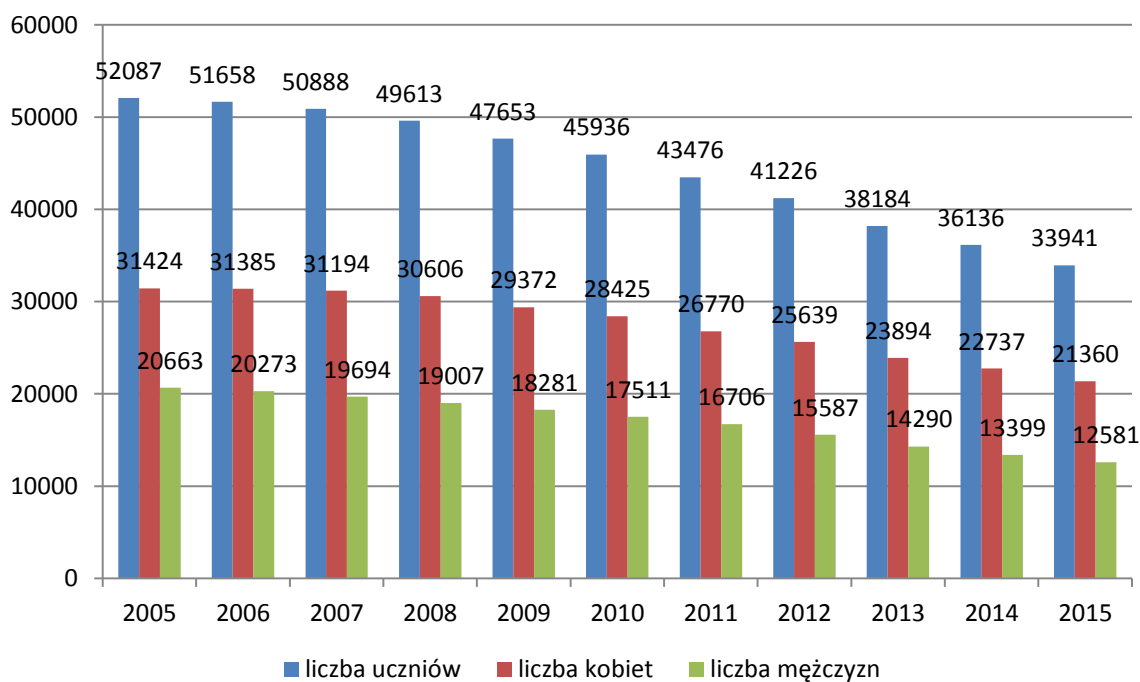
Na przestrzeni lat 2005-2015 zmniejszyła się liczba szkół różnych typów na szczeblu ponadgimnazjalnym. Rodzajów szkół w tym okresie było więcej, jedne powstawały, inne były zamykane, dlatego też skupiliśmy się na podstawowych 3 typach. Największą grupą szkół ponadgimnazjalnych były szkoły zawodowe: zasadnicze i technika. Na koniec badanego okresu ich liczba wynosiła 217 placówek, a w ciągu tego czasu zmniejszyła się o 16 szkół, przy czym liczba techników spadła zaledwie o 5 placówek, natomiast pozostałe 11 dotyczyło likwidacji zasadniczych szkół zawodowych. Liczba liceów ogólnokształcących zmniejszyła się aż o 37 placówek. Zarówno na początku jak i na końcu tego okresu wystąpiły największe zmiany. W przeciągu ostatnich 3 lat, tj. w latach 2013 – 2015 zlikwidowano aż 17 szkół. Jednocześnie wiązało się to ze zmniejszającą się liczbą uczniów. Mimo, iż szkoły ogólnokształcące były najczęściej szkołami o największej liczbie uczniów, to właśnie w nich zaznaczył się największy spadek liczby młodzieży. W analizowanym okresie liczba osób zmniejszyła się z 52087 osób do 33941 osób w 2015 roku, czyli o 35 %.

Wyk. 14. Zmiany liczby szkół ponadgimnazjalnych, różnych typów w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

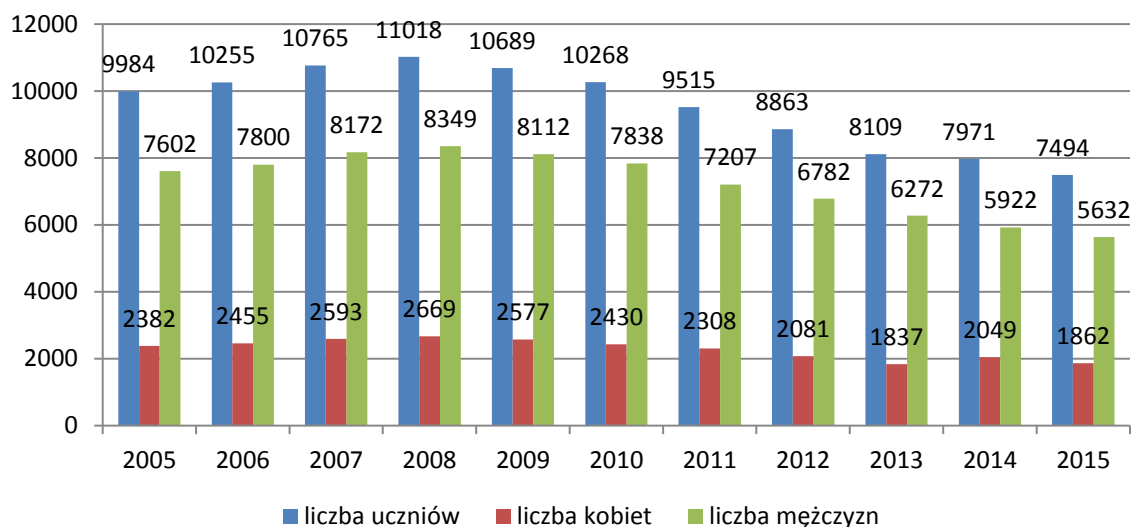
Wyk.15. Zmiany liczby uczniów w liceach ogólnokształcących wg płci w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Zdecydowanie wolniej zmniejszała się liczba uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych. Tu spadek wyniósł niecałe 25%.

Wyk.16. Zmiany liczby uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych wg płci w woj. lubelskim w latach

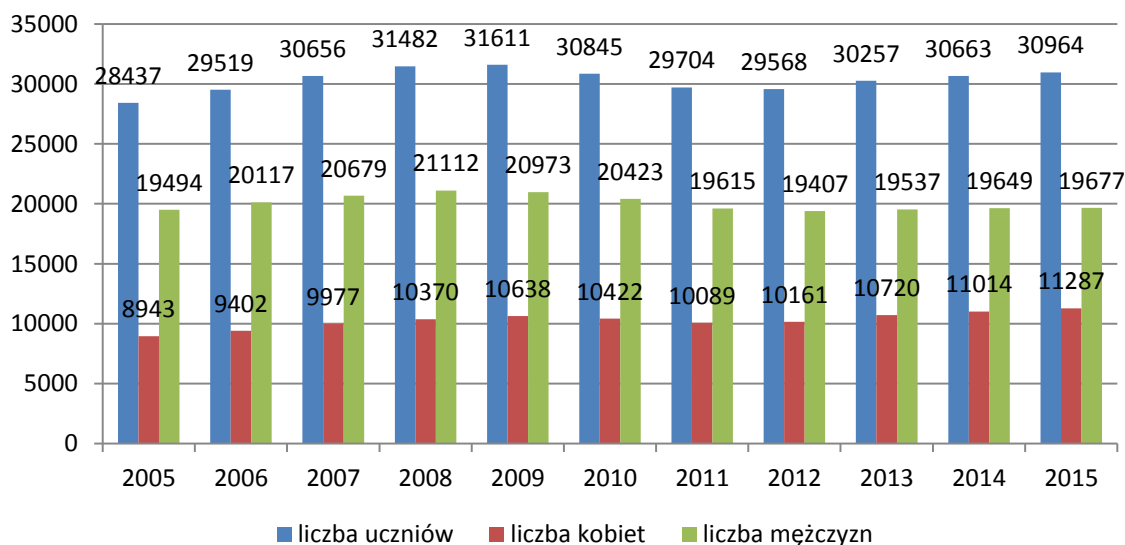

2005-2015 Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Natomiast w technikach odnotowano wzrost liczby uczniów. W ciągu tego okresu liczba uczniów zwiększyła się o ok.8,9%. Co ciekawe o wiele szybciej wzrastała liczba kobiet - o 26,2%, natomiast liczba mężczyzn właściwie utrzymywała się na podobnym poziomie - wzrost w granicach zaledwie 1%.

Na te zmiany wpływ mają cechy województwa. Jego rolniczy i słabo zurbanizowany charakter nie sprzyja podejmowaniu nauki w szkołach ogólnokształcących, które nie dają określonego zawodu, a jedynie przygotowują do kontynuowania nauki poprzez studia. Dlatego też tak duże zainteresowanie szkołami zawodowymi. Ponadto w ostatnich latach zwiększa się aktywność zawodowa kobiet, o czym świadczy zwiększający się ich udział w szkołach technicznych.

Wyk.17. Zmiany liczby uczniów w technikach wg płci w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

4.5. Szkoły policealne i pomaturalne

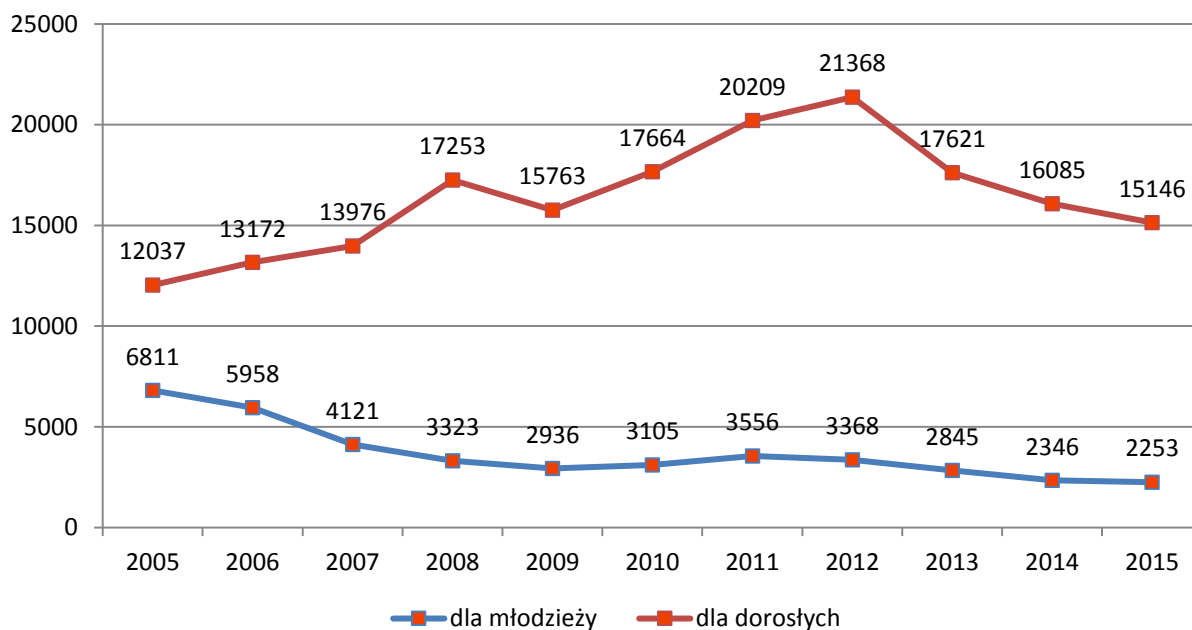
Ze względu na fakt, iż szkoły pomaturalne, niebędące szkołami wyższymi przestały istnieć już w 2006 roku, w tej części odnieśliśmy się tylko do szkół policealnych. W analizowanym okresie na terenie województwa lubelskiego wystąpił stały spadek liczby szkół policealnych ze 189 do 148 jednostek.

Tab.5. Liczba szkół policealnych dla młodzieży i dla dorosłych w woj. lubelskim w latach 2005-2015 na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
dla młodzieży	71	67	52	40	33	24	31	29	27	26	28
dla dorosłych	118	127	136	159	160	147	136	140	136	121	120
ogółem	189	194	188	199	193	171	167	169	163	147	148

Jednak analizując to, do kogo były one adresowane, sytuacja nieco się zmienia. Mianowicie spadek wystąpił w liczbie szkół dla młodzieży, aż o 43 szkoły, tj. aż o 60,5%, jednocześnie przybyło szkół dla dorosłych. Największa ich liczba miała miejsce w 2009 roku, kiedy to odnotowano 160 takich szkół. Od tego jednak czasu ich liczba systematycznie malała, osiągając wartość 120 szkół w 2015 roku.

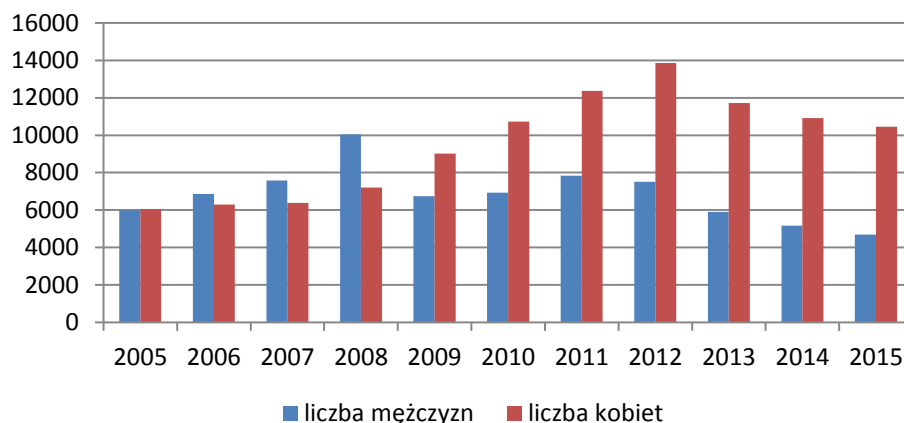
Wyk.18. Zmiany liczby uczniów w szkołach policealnych dla młodzieży i dorosłych w woj. lubelskim w latach 2005-2015

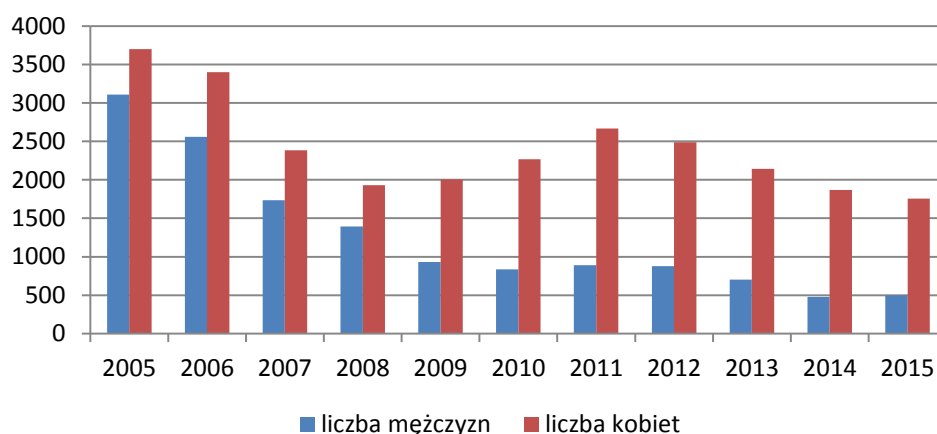
Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Bardzo podobnie przebiegają zmiany liczby uczniów w tych szkołach. W szkołach dla młodzieży liczba uczniów zmniejszyła się o 4558 osób, tj. o 66,9%. Natomiast w szkołach dla dorosłych wzrastała. Największy wzrost miał miejsce w 2012 roku, kiedy to uczęszczało do tego typu szkół 21368 osób. Ostatecznie wzrost liczby uczniów w danym okresie wyniósł 3109 osób, tj. 25,8%.

Wyk. 19. Zmiany liczby kobiet i mężczyzn w szkołach dla dorosłych w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Wyk. 20. Zmiany liczby kobiet i mężczyzn w szkołach dla młodzieży w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W obu przypadkach, w zdecydowanej przewadze są kobiety, a od 2009 roku ich przewaga stale rośnie. Być może to też jest związane ze wzrostem aktywności zawodowej kobiet i koniecznością zdobywania dalszych kwalifikacji, ale na pewno z wysokim wskaźnikiem feminizacji oraz procesem starzenia się społeczeństwa, w wyniku którego zwiększa się ich liczba.

4.6. Szkolnictwo wyższe

Zdecydowanie mniejsze zmiany dotyczące liczby placówek obserwujemy w szkolnictwie wyższym. W ostatnim roku w województwie lubelskim kształcenie na poziomie wyższym odbywało się w 18 szkołach wyższych, a także 18 filiach i oddziałach zamiejscowych. Z pewnością mniejsze różnice spowodowane są tym, że studentami są również mieszkańcy innych województw oraz cudzoziemcy, a sytuacja demograficzna nie jest jedynym czynnikiem kształtującym liczbę studentów.

Tab.6. Liczba szkół wyższych ogółem oraz liczba studentów z uwzględnieniem płci studentów wszystkich uczelni w woj. lubelskim w latach 2005 – 2015 na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

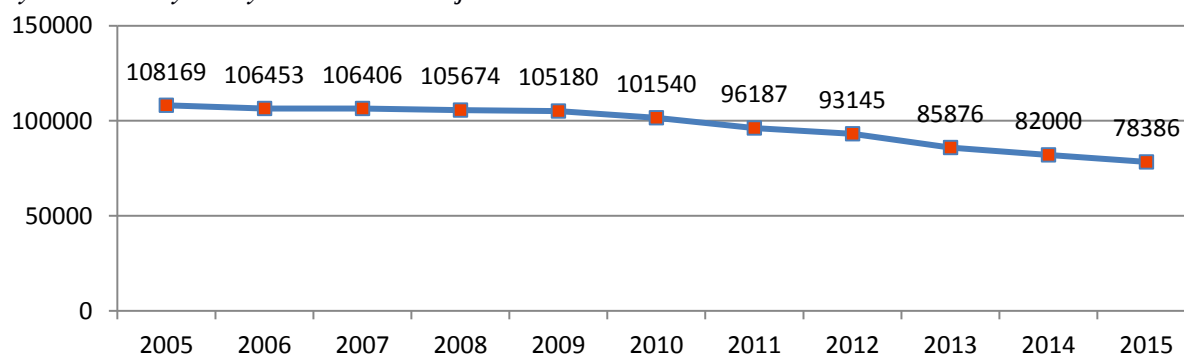
ROK	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
LICZBA SZKÓŁ	20	20	19	19	19	18	18	19	19	18	18
LICZBA STUDENTÓW	108 169	106 453	106 406	105 674	105 180	101 540	96 187	93 145	85 876	82 000	78 386
KOBIETY	62 703	61 063	61 459	61 749	63 037	61 513	58 527	56 182	51 154	48 280	45 738
MĘŻCZYŹNI	45 466	45 390	44 947	43 925	42 143	40 027	37 660	36 963	34 722	33 720	32 648

Liczba szkół wyższych wszystkich typów w woj. lubelskim na przestrzeni badanych lat waha się na poziomie od 20 do 18.

W roku 2015 na terenie województwa lubelskiego studiowało blisko 80 tys. osób. Jest to wynik prawie o 30 tys. osób mniejszy niż w roku 2005. Najwięcej studentów uczęszczało na dwa lubelskie uniwersytety, znaczną grupę stanowili także studenci studiów technicznych, rolniczych oraz wyższych szkół zawodowych.

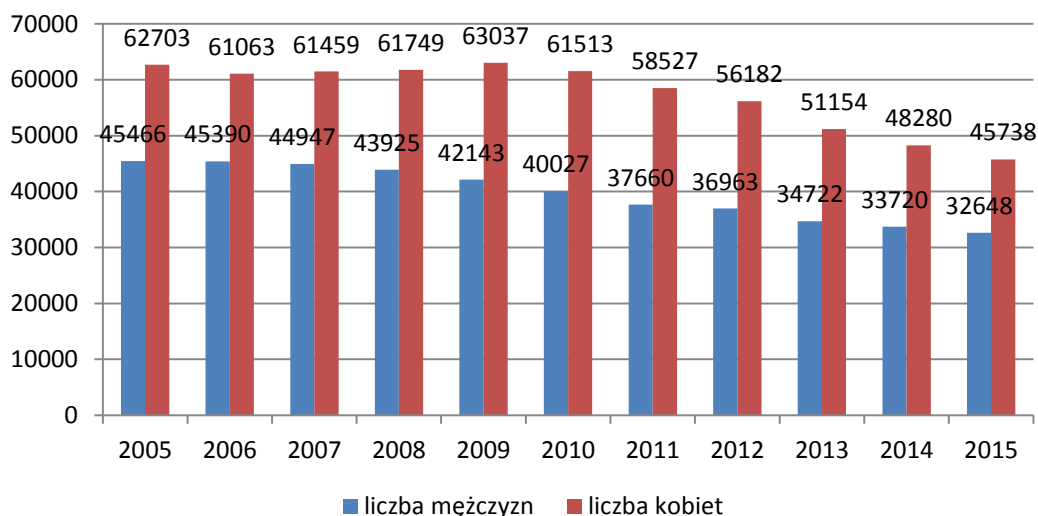
W latach 2005 – 2015 zaznaczył się spadek liczby studentów uczęszczających do szkół wyższych na terenie województwa lubelskiego ze 108169 do 78286, czyli o 29783 osoby.

Wyk.21. Zmiany liczby studentów w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Wyk.22. Zmiany liczby studentów wg. płci w woj. lubelskim w latach 2005-2015

Opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Zmiany te odbywają się bez względu na płeć studentów. Jednak wśród studentów i tak przeważają kobiety. Liczba kobiet zmalała o 16965, natomiast mężczyzn o 12818. Tempo zmian jest większe wśród mężczyzn – ich liczba zmniejszyła się o ok. 28,2% niż wśród kobiet, których liczba zmniejszyła się o 27,05%

Tab. 7. Liczba uczelni wyższych wg typów oraz liczba studentów w woj. lubelskim w latach 2005-2015 na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Typ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
uniwersytety	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
liczba uczniów	50 843	48 022	45 632	44 437	43 177	41 273	38 904	37 087	33 920	33 216	32 656
wyższe szkoły techniczne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
liczba uczniów	10 672	10 648	10 016	10 376	10 399	10 383	10 323	10 943	10 788	10 456	10 193
wyższe szkoły rolnicze	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
liczba uczniów	12 612	12 945	12 947	12 377	11 397	10 835	10 769	10 075	9 560	9 103	8 682
wyższe szkoły ekonomiczne	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
liczba uczniów	5 300	5 010	4 986	3 683	2 858	2 534	1 917	1 880	1 319	888	450
wyższe szkoły pedagogiczne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
liczba uczniów	3 053	2 254	1 941	1 773	1 557	1 375	929	631	367	271	214
uniwersytety medyczne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
liczba uczniów	4 856	4 995	5 469	6 227	6 890	7 257	7 358	7 312	7 051	6 886	6 696
akademie wychowania fizycznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
liczba uczniów	2 622	2 566	2 553	2 487	2 638	2 484	2 354	2 240	2 073	1 844	1 639
pozostałe wyższe (w tym państwowe wyższe zaw.)	-	-	11	12	12	11	11	11	11	10	10
liczba uczniów	-	-	22 660	24 314	26 264	25 399	23 633	21 432	19 042	17 393	15 720
szkoły resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1
liczba uczniów	-	-	-	-	-	-	-	1 545	1 756	1 943	2 136
wyższe szkoły zawodowe	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
liczba uczniów	17 833	19 601	-	-	-	-	-	-	-	-	-
wyższe szkoły teologiczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
liczba uczniów	113	147	202	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe wyższe o rof. uniwersyteckim	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
liczba uczniów	265	265	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Od wielu lat w woj. lubelskim funkcjonują 2 uniwersytety. Liczebność innych typów również nie jest tak zmienna jak na niższych szczeblach edukacji, chociaż kilka uczelni zaprzestało swojej działalności. Natomiast właściwie w każdym typie uczelni wystąpiło zmniejszenie się liczby studentów. Największy spadek zanotowały: wyższa szkoła ekonomiczna - o 91,51%, uniwersytety - o 35,7%, wyższa szkoła rolnicza – o 31,16%, wyższa szkoła techniczna

- o 4,49%. Wzrost liczby studentów wystąpił jedynie na uniwersytecie medycznym, gdzie w przeciągu tego czasu liczba studentów zwiększyła się o 37,89% oraz w szkole resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych – wzrost o 38,25%. Stosunkowo trudny dostęp do szkół wyższych ze znacznej części województwa utrudnia podjęcie studiów przez osoby, które nie mogły sobie pozwolić na rozpoczęcie działalności z dala od swego miejsca zamieszkania. Jednocześnie istniały oddziały głównych szkół w mniejszych miejscowościach. Pozwalało to na zbliżenie miejsca studiowania do miejsc zamieszkania potencjalnych studentów. Jest to szczególnie istotne dla osób niezamożnych oraz dla pracujących.

5. Podsumowanie

Zmiany demograficzne z pewnością były i są nadal najważniejszym czynnikiem kształtującym stan szkolnictwa w województwie lubelskim. Sytuacja demograficzna ma odzwierciedlenie w zmniejszającej się liczebności poszczególnych placówek a także, co jest większym problemem, zmniejszającej się liczby uczniów. Wpływ na taki stan szkolnictwa ma przede wszystkim spadek dzietności, ujemny przyrost naturalny, prowadzący do starzenia się społeczeństwa i zachwiania równowagi struktury płci, ale także ogólna tendencja wydłużającego się okresu trwania życia. Na te zmiany demograficzne, a w konsekwencji zmiany w szkolnictwie wpływały przemiany strukturalne, kulturowe i technologiczne. Choć akurat te zachodzą wolniej w naszym regionie, co związane jest z jego rolniczym charakterem i niskim poziomem urbanizacji. Malejące potencjalne zasoby pracy wymagają poprawę jej efektywności, co stanowi wyzwanie dla szeroko rozumianej edukacji, która przygotowuje przecież przyszłych pracowników. Wymaga to konieczność uczenia się przez całe życie, stąd obecność różnych form kształcenia ponadpodstawowego, także dla dorosłych. Wpływa to ostatecznie na wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa oraz zwiększenia udziału kobiet w życiu społecznym i ekonomicznym. Zwiększenie się ich aktywności wpłynęło także na wzrost liczebności placówek przedszkolnych, co z pewnością ułatwia dalszą edukację czy podejmowanie pracy zawodowej.

6. Literatura:

1. Dryl P., Zielińska – Dryl D., 2016; Analiza szkolnictwa w wybranych powiatach województwa lubelskiego, Lublin
2. Kurek S., 2012; Przemiany demograficzne w Polsce w świetle teorii drugiego przejścia demograficznego w ujęciu przestrzennym [w:] Demograficzne uwarunkowania rozwoju społecznego, Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, red. Nauk. Rączaszek A.; Katowice, s.217-230
3. Maksimowicz –Ajchel A., 2013; Zarys statystyki. Podręcznik do nauki zawodu. Branża ekonomiczna; WSiP; Warszawa
4. Rachwał T., 2013; Oblicza geografii 2. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Zakres rozszerzony; Nowa Era Sp. z o. o.; Warszawa
5. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/metadane/grupy/3>
6. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/metadane/grupy/20>
7. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/metadane/grupy/21>